

CNN – globální médium nebo výnosné podnikání?

Barbora Vacková, Lenka Císařová

Nová elektronická vzájemná závislost přetváří svět k obrazu globální vesnice; elektronická média dělají z planety globální vesnici – s touto vizí přišel zhruba před čtyřiceti lety mediální teoretik Marshall McLuhan. Tato slova, která jsou dnes už jednou z klasických pouček masmediálních studií, často zaznívají v souvislosti s popisem televizní stanice CNN jako globálního média. O CNN jako o globálním médiu mluví i její majitel Ted Turner. Ten se ostatně proslavil tímto směrem zaměřenou filosofií podnikání – „Opravdu si myslím, že máme odpovědnost, protože televizní zprávy jsou tak mocné, ne proto, že vydělávají mnoho peněz, ale protože mají vliv na naši společnost... A naše společnost, jak si to představuji, není jen lokální trh nebo dokonce naše země, ale svět, ve kterém žijeme. A mnoho našich problémů je globálních a mohou být řešeny jen společně.“ Je tomu tak opravdu?

Americké vysílání Cable News Network, dnes po celém světě známější pod zkratkou CNN, bylo zahájeno 1. června 1980. Nápad vytvořit čistě zpravodajské vysílání, které zpočátku vytvářelo asi tři sta lidí ve stíněném suterénním prostoru s minimálním technickým vybavením, připadal dobrý snad pouze majiteli společnosti Tedu Turnerovi. Po pěti letech CNN zahajovala mezinárodní servis. Dnes může CNN International sledovat před sto milionů domácností ve více než dvou stech zemích a regionech světa.

CNN zavedla v mnoha ohledech novum: byl to první program, který se plně specializoval na zprávy, a který je vysílán nepřetržitě. Turner chtěl vybudovat alternativu k tradičnímu zpravodajskému vysílání ABC, CBS a NBC. Úspěch tohoto podnikání se zdál nejistý, neboť žádný vysílatel do té doby nedokázal produkovat zprávy výnosně. Jak se ukazuje, umožnil rychlou expanzi CNN rozvoj amerického trhu kabelových televizí. Zahájení provozu prvního programu CNN nestály v cestě žádné regulativní zásahy, vzniklo v průběhu rozvíjejícího se průmyslu kabelových televizí. Provozovatelské společnosti, které mají velký vliv na rozvod programů v kabelové síti, se zapojily do podnikání. Zaručily distribuci úspěšných programů Cable News Network, CNN a CNN Headline News a nabízely je jako základní servis domácnostem. CNN se od svého spuštění rozvinula do mezinárodního – soukromého – podniku orientovaného na zisk. Ani terestriální televize ani kabelové televize nenabídlly předtím nic srovnatelného. Od roku 1985, tedy jen pět let po startu prvního programu, dosahovala CNN zisku. Je to o to podivuhodnější, uvážíme-li, že provozní náklady vysílatele, který vysílá nepřetržitě, jsou velmi vysoké.¹

Rentabilita zpravodajské organizace CNN je mimo jiné založena na propracované struktuře podnikání. Produkce se koncentruje na 28 korespondentských místech a na centrále v Atlantě. Vysílací materiál se získává přes jednotlivé korespondenty do Atlanty. Tady probíhá nejprve výběr a zpracování pro CNN – hlavní program, předtím, než by byl předán jiným programům. Ostatní materiál je nabízen jiným programům a zákazníkům a na jednotlivých programech je denně častěji opakován. Tak může společnost znásobovat zisk plynoucí z jedné infrastruktury.

Významnou roli vzhledem k finanční politice hraje mateřská společnost CNN, mediální koncern **AOL Time Warner**, který vznikl sloučením společností America Online a Time Warner 11. ledna 2001. Společnost Time Warner jako věno přinesla do fúze s AOL i společnost Turner Broadcasting System (TBS), se kterou se v roce 1996 sloučila. TBS je

¹ Jediná zahraniční reportáž, délky od dvou do tří minut například, může stát 20 tisíc dolarů nebo ještě víc. Hammann, Jutta (1994): *Nachrichten für das Globale Dorf. Entwicklung, Organisation und Arbeitsweise von CNN*. Berlin, VISTAS.

původním vlastníkem CNN. TBS poskytla CNN finanční oporu ve fázi budování a expanze. Zároveň stanovila podnikatelské zásady pro Cable News Network - už utváření druhého zpravodajského programu CNN Headline News mělo totiž ukázat, že je to možné s malými náklady. V současnosti je však CNN již součástí největšího mediálního koncernu světa AOL Time Warner, vlastníci mimo mnohé jiné i kanál HBO.

CNN sleduje princip rozmanitého využití programů, které se hradí z poplatků a reklamy. Tyto podnikatelské zásady se projevují na programové produkci: je charakterizovaná perfektním technickým vybavením a vysoce racionální organizací práce.

To byly důvody, proč Cable News Network dnes patří k nejúspěšnějším hospodářským podnikům. Od roku 1985 zvyšuje své zisky a zaznamenává příjmy ve výši od několika milionů dolarů ročně. I když si pod značkou CNN většina lidí představí televizní zpravodajství, hovoříme o obrovském koncernu zaměstnávajícím na čtyři tisíce lidí po celém světě. Pouze v USA má organizace deset kanceláří, téměř třicet je jich roztroušeno v jiných zemích. Podnik spravuje už deset různých zpravodajských programů, nebo se na nich přinejmenším finančně podílí. Programy CNN a CNN Headline News, které se vysílají výhradně v USA, mají s 60 miliony respektive 49 miliony předplatiteli nejvyšší pozici mezi kabelovými televizními programy a zasahují mezi čistě zpravodajskými programy největší část trhu. Cable News Network je v USA zastupována nejen kabelovými vysíláním. CNN spolupracuje s osmi stovkami dalších přidružených televizních stanic, provozuje na půl druhého tisíce rozhlasových stanic (CNN Radio). Samozřejmostí je rozsáhlý zpravodajský servis na webu. Kdo se nalézá na mezinárodním letu z Evropy do Atlanty, zdržuje se na letišti, jde do kina, nebo poslouchá zprávy v rádiu, má velkou šanci, že uvidí respektive uslyší zpravodajské programy CNN - CNN-In-Flight, Airport Channel, CNN Reel News nebo CNN Radio.

V historii vysílání CNN se také objevilo několik zlomových událostí, které vždy posílily sledovanost CNN. Několik se jich přihodilo hned na začátku kariéry této televizní stanice - vražda Johna Lennona, krize v Íránu doprovázená zadržováním rukojmích na americké ambasádě. Diváci mohli v roce 1981 takřka sledovat atentát na prezidenta Regana, na papeže Jana Pavla II. i vraždu egyptského prezidenta Anvara Sadata. V roce 1986 byly diváci na celém světě ohromeni obrázkem katastrofy raketoplánu Challenger v přímém přenosu. CNN také byla toho roku první, kdo je informoval o havárii v atomové elektrárně Černobyl. Dalším přelomovým okamžikem v historii vysílání CNN byl rok 1989. Světem otřásl záběr z pekingského náměstí Nebeského klidu. Vrcholem reportáží z přelomu 80. a 90. let byl pád Berlínské zdi.

Začátek devadesátých let znamenal pro CNN období úspěchu. V době války v Perském zálivu sledovaly CNN jen ve Spojených státech průměrně 5,4 milionů diváků, což byl naprostý vrchol. Klíčem k úspěchu byla aktuálnost „války v přímém přenosu“.² Zpravodajství CNN se odehrávalo v reálném čase a mělo přímý dopad na politická rozhodnutí světových státníků prostřednictvím vlivu na veřejné mínění milionů, možná miliard lidí. Přenos CNN přijímaly totiž stovky televizních stanic po celém světě. CNN byla také jedinou stanicí, které se podařilo udržet v Bagdádu svého reportéra. Peter Arnett (držitel Pulitzerovy ceny za zpravodajství pro AP z vietnamské války) přinesl první interview se Saddámem Husajnem po vypuknutí krize. Stal se hvězdou CNN, i když praktiky, kterých v Íráku pro získávání informací užíval, byly kontroverzní. Z mnoha stran byl kritizován za spolupráci s nepřátelskou stranou.

V druhé polovině devadesátých let se začaly objevovat první známky poklesu zájmu publika. To se začalo soustředit více na regionální zpravodajství, světové události se dostávaly mimo hlavní proud. Se snižujícím se počtem diváků se začaly ztenčovat i příjmy organizace. Na zájem o regiony reagovala CNN po svém. V roce 1997 pronikla se svým vysíláním na Kubu, což se ve Spojených státech neobešlo bez silné vlny nesouhlasu. Stanice musela své rozhodnutí hájit v kontextu sankcí, které USA proti Kubě uplatňují. V březnu tohoto roku začala vysílat CNN en Espanol, v červnu zahájila vysílání CNN Deutschland v němčině (spolupráce CNN International a düsseldorfského kanálu DFA). V Evropě to bylo poprvé, kdy

² Ehl, Martin (2001): *Globalizace pro a proti*. Praha, Academia.

CNN vysílala v jiném než anglickém jazyce.

V roce 1998 se však objevilo první závažné profesionální pochybení reportérů CNN. V premiérovém vysílání nového pořadu News Stand zveřejnila údajně neověřené informace o tom, že americká armáda užívala proti vlastním zběhům ve Vietnamu nervový plyn sarin. Tuto informaci, kterou přejali i některé velké deníky, byla nucena po protestech vlády dementovat. Ted Turner poté prohlásil, že jde o nejhorší chvíle jeho života. Jedním z provinilců byl i Peter Arnett. Od této nešťastné události se začaly prohlubovat jeho neshody s vedením a nakonec ze CNN odešel. Jeho antipatie mu nezabránilo v práci na knize o historii CNN.

Je možné, že tato chyba byla důsledkem boje o sledovanost, který se pro CNN ukázal nutností zejména po roce 1998, od roku 1996 do roku 2001 totiž klesla sledovanost večerních Headline News o padesát tisíc diváků. Také se ukázalo, že průměrný divák zpravodajství CNN je o deset let starší než u jiných kanálů. Dokonce začala klesat i popularita moderátora Larryho Kinga – jeho show byla poražena obdobným pořadem vysílaným na Fox News Channel. Ostatně právě Fox News je dnes největším konkurentem CNN. Letos se jí za pět let její existence poprvé podařilo překonat CNN v celkové měsíční sledovanosti.

Problémy, které vedly ve společnosti až k propuštění několika stovek zaměstnanců, se CNN snaží řešit mimo jiné omlazením image. Dokonce proto najala dva hollywoodské specialisty na zábavu, jako moderátorku zaměstnala populární herečku Andreu Thompsonovou, zařadila do vysílání pravidelné pořady věnované hudbě a ve spotech představujících novou tvář stanice vystupoval také zpěvák Moby.

Přesto si CNN stále může připsat některá prvenství na poli zpravodajské žurnalistiky. Například jako první informovala o havárii ruské jaderné ponorky Kursk. Na druhou stranu se vzhledem ke konkurenčnímu boji na obrazovky často dostává i materiál, o kterém by ještě před pár lety programoví ředitelé dlouho rozmýšleli. Proto se debatuje o vyváženosti zpravodajství, a to zejména ve spojitosti s informováním z války v Afghánistánu.

Právě při událostech, které se rozběhly po atentátech z 11. září 2001, se CNN ukázala znovu jako nejrychlejší mezinárodní médium, což se odrazilo i na její sledovanosti, která se v prvním týdnu zvýšila desetkrát. CNN se opět podařilo mít svého muže, tentokrát reportéra Nica Robertsona, přímo v Afghánistánu. Dostal jako jediný západní novinář povolení pracovat v Kábulu, Kandaháru a dalších oblastech. Ze sousedního Pákistánu podávala informace Christiane Amanpourová, která jako první přinesla rozhovor s prezidentem Pervízem Mušarafem. Ve studiu situaci komentoval vojenský analytik Kenneth Clark, který v roce 1999 působil jako šéf spojeneckých sil NATO při bombardování Jugoslávie. Jako první také CNN uzavřela dohodu s katarskou televizí Al-Džazíra, která mohla natáčet na územích kontrolovaných Tálibánem. Ukázalo se, že v případě mimořádných událostí se CNN podařilo vybudovat si v rámci celosvětového zpravodajství jedinečnou pozici.

Zprávy CNN a CNN International mohou sledovat lidé ve 124 zemích této planety. Mohlo by se tak zdát, že CNN řeší globální problémy. Turnerův názor, že právě řešení globálních problémů je primárním úkolem CNN, však není nekriticky přijímán. Někteří CNN vyčítají, že v důsledku rychlého informování je její zpravodajství zkreslené. Druhý názor s prvním souvisí, podle něj jde CNN primárně o peníze a zisk, ne o řešení globálních problémů.

Jak uvádí Martin Ehl,³ CNN díky vyvinuté technologii funguje jako nástroj mezinárodní diplomacie a je pokládána za hlavní zdroj informací v globálním měřítku. Při podrobnějším pohledu jde však o názor značně zkreslující, a tudíž vytvářející poněkud falešný obraz. Obrovská disproporce se odráží ve stylu novinářské práce produkované v televizním zpravodajství CNN, které sice ovlivňuje elity při jejich rozhodování, ale zároveň situaci velmi zkresluje, protože „parašutistický žurnalismus“ se nutně dopouští větších zjednodušení, než by musel. Tato televizní stanice se také orientuje především na zpravodajství o dění

³ Ehl, Martin (2001): *Globalizace pro a proti*. Praha, Academia.

v rozvinutých zemích, zanedbává zprávy ze zemí třetího světa.⁴ Pokud takové zpravodajství nabídne, je zprostředkováno úhlem pohledu rozvinutých zemí. I z tohoto důvodu se tak nedá o CNN mluvit jako o globálním médiu. Naopak kritéria globálních médií nejen co do technologického rozsahu, ale i kritického sběru a analyzování informací podle Ehla představují tři hlavní světové informační agentury, z jejichž zpravodajství čerpá drtivá většina médií: Reuters, AP a AFP.

Podle Jutty Hammannové⁵ podléhá struktura, organizace a pracovní postup Cable News Network přednostně potřebám dosažení zisku. Požadavek oficiálně sledovaný Turnerem, přispívání mezinárodním zpravodajstvím k řešení globálních problémů, přitom ustupuje do pozadí. Uskutečnění jedné z vyslovených vizí Marshalla McLuhana – globální vesnice, Turner doplňuje o vizi vlastní – „jsme první, kteří použili nové sdělování, abychom přetvořili svět“. To, jestli Cable News Network splnila tento úkol, musí být kriticky posuzováno.

Literatura:

Ehl, Martin (2001): *Globalizace pro a proti*. Praha, Academia.

Hammann, Jutta (1994): *Nachrichten für das Globale Dorf. Entwicklung, Organisation und Arbeitsweise von CNN*. Berlin, VISTAS.

McLuhan, Herbert Marshall (2000): *Člověk, média a elektronická kultura. Výbor z díla*. Brno, Jota.

CNN.com www.cnn.com

Turner Foundation, Inc. www.turnerfoundation.org

Newton IT (on-line archiv zpravodajství českých deníků, týdeníků, rozhlasu a televize).

<http://www.newtonit.cz/>

⁴ Podle Anthonyho Giffarda (viz rozhovor v tomto čísle Revue pro média) je ve světě celkem 400 amerických korespondentů, z toho je jich jen 7 pro celý africký kontinent.

⁵ Hammann, Jutta (1994): *Nachrichten für das Globale Dorf. Entwicklung, Organisation und Arbeitsweise von CNN*. Berlin, VISTAS.